

In deze infofiche...

...gaan we dieper in op rechten en plichten van vrijwilligers.

- Definitie vrijwilligerswerk
- Vrijwilligers...wie zijn ze (niet)?
- Kostenvergoeding
- Aansprakelijkheid
- Informatieplicht
- Vrijwilligerswerk VS uitkeringen
- Inwerktreding

De Kamer van Volksvertegenwoordigers keurde op 8 juni 2006 het wetsvoorstel goed dat de wet betreffende de rechten van vrijwilligers van 3 juli 2005 op een aantal punten wijzigde. De grote principes bleven dezelfde, maar - op uitdrukkelijke vraag van veel verenigingen en vrijwilligers - werd de wet beter afgestemd op de praktijk. Sinds 1 augustus 2006 is de wet van kracht. De bepalingen over aansprakelijkheid en verzekeringsplicht zijn van kracht sinds 1 januari 2007. Deze Infofiche maakt je wegwijs in deze voor het speelpleinwerk belangrijke wet.

Definitie vrijwilligerswerk

Een vrijwilliger is iemand die onbezoldigd en onverplicht een activiteit verricht ten behoeve van derden en die ingericht wordt door een organisatie:

- **Onbezoldigd:** er staat geen financiële prestatie in de vorm van een loon tegenover, een vergoeding van gemaakte onkosten kan wel (zie verder)
- **Onverplicht:** niemand kan gedwongen worden vrijwilligerswerk uit te oefenen, je kunt niet gesanctioneerd worden als je een bepaalde activiteit niet uitvoert
- **In georganiseerd verband:** vrijwilligerswerk wordt ingericht door een organisatie die geen winst mag nastreven (vzw, private of publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk, feitelijke vereniging)

Vrijwilligers...wie zijn ze(niet)?

- **Lid zijn** van een vereniging (bvb deelnemer aan een activiteit) betekent niet dat je automatisch ook vrijwilliger bent. **Vrijwilliger zijn** impliceert dat je een handje toesteeckt binnen de organisatie (bvb meehelpt aan een activiteit)
- **Hulp aan familie** of vrienden is geen vrijwilligerswerk
- Ook **bestuurders van een vzw** kunnen worden beschouwd als vrijwilliger, voor hen geldt wel nog de aansprakelijkheidsregeling uit de wet op de vzw's (wet van 27-06-1921, gewijzigd door wet van 02-05-2002)

- Je kan ook vrijwilligerswerk verrichten **in organisatie waar je werkt** (en dus ook de onkostenvergoeding als vrijwilliger ontvangen), maar enkel als de activiteit volledig los staat van je andere (beroeps)activiteiten
- De wet is van toepassing op vrijwilligers, actief in **België** en/of in het **buitenland**
- **Schoolplichtige jongeren** kunnen vrijwilligerswerk doen **in het kalenderjaar waarin ze 16 jaar worden** en niet meer onderworpen aan de voltijdse leerplicht
- Ook wie één of andere **uitkering** geniet, mag vrijwilligerswerk doen (voor de voorwaarden: zie verder)

Kostenvergoeding

Een vrijwilligersactiviteit is per definitie een onbezoldigde activiteit. Maar de kosten die je als vrijwilliger maakt, kunnen worden terugbetaald **zonder daarop sociale bijdragen of belastingen** te moeten betalen.

Je hebt als organisatie de keuze tussen twee systemen:

- De vrijwilliger **bewijst alle kosten** en krijgt die onbepaald terugbetaald (reële onkostenvergoeding)
- De organisatie betaalt een **forfaitaire vergoeding**. Die wordt voor elke vrijwilliger begrensd (ze worden jaarlijks geïndexeerd):
  - van 01-01 t.e.m. 31-12-2017: max. € 33,36/dag en max. € 1.334,55/jaar

Nog enkele kanttekeningen:

- Beide systemen zijn niet te cumuleren door één vrijwilliger. Wanneer een vrijwilliger in **meerdere verenigingen** actief is, dan mogen de vergoedingen bij alle verenigingen samen de dag- en jaargrens niet overschrijden (Laat je vrijwilligers daar zeker over waken).
- In tegenstelling tot de 1ste kanttekening mag sinds 19 mei 2009 de forfaitaire vergoeding gecombineerd worden met een **reële kostenvergoeding van vervoer** (auto: tot en met een max. van 2000 km/jaar en max. € 0,3461 euro/km - fiets: € 0,22 euro/km - openbaar vervoer) (Deze bedragen zijn geldig vanaf 1 juli 2013)
- Het '**cumulverbod**' (vrijwilligerswerk en betaalde job in eenzelfde organisatie, binnen hetzelfde jaar en met dezelfde taken) **werd opgegeven**. Zo wordt het in de nieuwe wet geïnterpreteerd door zowel RSZPPO (voor openbare besturen) én RSZ (particuliere vrijwilligersverenigingen). Het blijft verboden om dezelfde taak uit te voeren tijdens de periode van een lopende arbeidsovereenkomst (bv de ICT-er van de gemeente kan niet als vrijwilliger de ICT van de gemeentelijke speelpleinwerking doen. Maar dat kan natuurlijk wel in zijn vaste opdracht zitten)

De VDS blijft je echter wel aanraden om de taakinvinging van vrijwilligers en tewerkgestelden verschillend van elkaar te maken, zodat er geen ruimte is voor interpretatie door eventuele controleurs.

- Sinds 01-01-2005 moeten gemeentebesturen de uitbetaling van de forfaitaire kostenvergoeding niet meer aangeven bij de RSZPPO. Ze moeten wel een lijst bijhouden, ter inzage bij eventuele inspectie.
- De fiscale omzendbrief van 05-03-99 voorziet de mogelijkheid om een vzw te verplichten per jaar een **nominatieve lijst** voor te leggen met vermelding van de uitgekeerde sommen (per vrijwilliger en per dag). Je kunt dus best zo'n lijst bijhouden in je boekhouding.

Aansprakelijkheid

Gemeenten en **provincies** moeten de verenigingen informeren over de verzekeringsplicht. De **federale overheid** zal een collectieve polis aanbieden aan alle organisaties. Deze collectieve polissen zijn er in de eerste plaats voor vrijwilligersorganisaties die *occasionele* en *tijdelijke* activiteiten organiseren.

De organisatie is burgerrechtelijk aansprakelijk voor de schade die vrijwilligers veroorzaken t.o.v. derden, zowel tijdens de uitvoering van de activiteit, als onderweg van en naar de plaats van de activiteit. Vrijwilligers die tijdens hun vrijwilligerswerk een fout maken die schade veroorzaakt aan derden of aan de organisatie zullen die schade niet moeten vergoeden. Tenzij er sprake is van een grove fout, een herhaaldelijke lichte fout of indien hij met opzet handelde.

Deze aansprakelijkheidsregeling, analoog aan die van werknemers (en de daarbij horende verzekeringsplicht) is slechts van toepassing voor:

- feitelijke verenigingen die personeel tewerkstellen
- private of publieke rechtspersonen zonder winstoogmerk
- feitelijke verenigingen die kunnen beschouwd worden als een afdeling van de twee bovenstaande

Voor de andere verenigingen blijft de huidige aansprakelijkheidsregeling van toepassing (d.w.z. dat de vrijwilliger die schade veroorzaakt kan terugvallen op zijn familiale polis).

De VDS vindt dat elke speelpleinwerking sowieso de morele plicht heeft minimaal een verzekering Burgerrechtelijke Aansprakelijkheid & Ongevallen af te sluiten (voor vrijwilligers én deelnemers).

Informatieplicht

- Een organisatie die werkt met vrijwilligers is verplicht hen vooraf te informeren over:
  - **Sociale doelstelling** van de organisatie
  - het **juridisch statuut** van de organisatie: vzw, feitelijke vereniging, publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk (ziekenhuis, OCMW, gemeente) en haar onbaatzuchtig **doel**
  - de **verzekeringen** die de organisatie afgesloten heeft voor haar vrijwilligers (minstens de verzekering BA)
  - de betaling van eventuele **kostenvergoeding** (en in welke regeling)
  - de **geheimhoudingsplicht** (een vrijwilliger kan vertrouwelijke informatie vernemen waarbij hij/zij gehouden is tot geheimhoudingsplicht, zoals bedoeld in art. 458 van het Strafwetboek)
- Deze informatieplicht is **niet onderworpen aan vormvoorschriften**: je kunt ze beschikbaar maken via je tijdschrift, de animatorenbrochure, jullie website ... of gewoon uithangen in het lokaal. De organisatie moet wel kunnen bewijzen dat de vrijwilliger hiervan op de hoogte is of kan zijn.

Voorbeelden van informatienota's van andere speelpleinen vind je op onze website.

Vrijwilligerswerk en uitkeringen

De uitoefening van vrijwilligerswerk wordt ook eenvoudig mogelijk gemaakt voor personen die een uitkering ontvangen. Als de vrijwilliger in kwestie voldoet aan de voorwaarden van de wet, volstaat een eenvoudige verklaring:

- **Uitkeringsgerechtigde werklozen en bruggepensioneerden:** moeten voorafgaand formulier C45B indienen bij de RVA. Indien er geen beslissing wordt genomen binnen de twee weken, wordt het vrijwilligerswerk geacht aanvaard te zijn.
- **Gepensioneerden:** geen melding nodig aan de Rijksdienst voor Pensioenen
- **Arbeidsongeschikten:** de adviserend geneesheer zal vaststellen of de vrijwilligersactiviteit verenigbaar is met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene (zij moeten dus specifiek toelating vragen!)
- **Mensen met een leefloon:** personen die een leefloon genieten en vrijwilligerswerk willen opnemen, moeten hun OCMW hiervan inlichten.
- Een forfaitaire vergoeding kan **niet als inkomen** worden beschouwd voor uitkeringen (het is immers geen 'loon').

Inwerkingtreding

De vrijwilligerswet trad in werking op **1 augustus 2006**. De bepalingen inzake aansprakelijkheid en verplichte verzekering traden op 1 januari 2007 in werking. Vanaf 1 juli 2007 zijn de meeste provinciebesturen (en VGC) van start gegaan met de gratis collectieve verzekering voor occasionele en tijdelijke activiteiten. Sinds 19 mei 2009 mag de forfaitaire vergoeding gecombineerd worden met een reële kostenvergoeding van vervoer.

Meer info?

De wetteksten

Wie zin heeft om alles zelf uitgebreid na te pluizen, kan alle voorstelteksten, commissieteksten, amendementen ... en uiteraard de definitief goedgekeurde wetteksten opzoeken op de **website van de Kamer** (www.dekamer.be). Makkelijkst kan dat via de zoekfunctie ('vrijwilligerswerk' - zoeken in Zittingsperiode 51 in het Wetgevend bestand).

Meer info?!

Meer informatie over de vrijwilligerswet kun je steeds bij de VDS opvragen, bij het provinciaal Steunpunt Vrijwilligerswerk van het provinciebestuur of bij het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk (www.vlaanderen.vrijwilligt.be).

Ook over inhoudelijk 'werken met vrijwilligers' kun je uiteraard ook bij de VDS terecht (werven, coachen, motiveren...).

De VDS publiceerde verschillende DNA-brochures rond vrijwilligers die je kan raadplegen als je wil werken aan het vrijwilligersbeleid op je speelplein:

DNA 5 - Niet voor het geld wel voor de leuke, animatoren op het speelplein. (herwerkte versie 2009)

DNA 21 - Blijven Plakken. Loopbaanbegeleiding op het speelplein.